

YOKSULLUKLA MÜCADELEDE GELİR DESTEĞİ ÖNERİLERİNE KURAMSAL BİR YAKLAŞIM

Veli KARGI

Doç.Dr., Mersin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü

velikargi@mersin.edu.tr

H. Yasemin ÖZUĞURLU

Doç.Dr., Mersin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü,

ozugurlu2001@yahoo.com

ÖZET

Klasik anlamdaki "siyasal demokrasinin" yerini günümüzde "ekonomik ve sosyal demokrasi" almıştır. Çağımız demokrasi anlayışı ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin en düşük düzeye indirilmesi ve sosyal adaleti gerçekleştirebilmek için değişik araçlara sahip bulunmaktadır. Devlet kamu harcamaları ve kamu gelirleri yoluyla gelirin yeniden dağılımını gerçekleştirebilmektedir. Bunun için devletin elinde bulunan en etkin araçlardan biri vergi politikasıdır. Her ne kadar vergilerin asli görevi kamu harcamalarını finanse etmek gibi görünürse de günümüzde vergilerin sosyal amaca dönük olarak kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Vergilerin gelir ve servet dağılımını değiştirmede bir araç olarak kullanılması ekonomik ve sosyal politikayı yönlendirme anlamını taşımaktadır. Vergi temelli gelir desteği önerilerinin yanı sıra temel gelir gibi doğrudan gelir aktarımına dayalı gelir desteği

programları da refah devleti yaklaşımları çerçevesinde son derece önemli sosyal koruma aracı niteliği taşımaktadır. Gerek kamu harcamaları gerek vergi sistemi ya da sosyal koruma sistemi yolu ile kişilere asgari gelir garantisi sağlamak refah devleti olmanın en önemli gereklerinden biridir. Günümüzde gelirin adil dağılımına yönelik olarak devletin çeşitli araçlarla ekonomiye müdahalesinin temel nedeni yoksullukla mücadeledir. Buradan hareketle bu çalışma yoksullukla mücadelede kullanılabilir gelir desteği programlarının kuramsal değerlendirmesini içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Refah Devleti, yoksulluk, sosyal koruma sistemleri, gelir desteği programları, gelir dağılımı

JEL Kodları: H20, I38, I30,

THE THEORETICAL APPROACH TO THE INCOME SUPPORT PROPOSALS FOR POVERTY STRUGGLE

ABSTRACT

In recent years classical political democracy has been replaced by economic and social democracy. In this age's democracy refer to the different instruments to reduce the economic and social inequality and provide social justice. Government implements income redistribution by the way of public expenditures and public revenues. The most effective tool for this propose is tax policy. Although, essential role of the taxes is seemed as the finance of public spends, it is a reality to use the taxes for social aims. The use of taxes as a tool to change the distribution of the income and wealth serve for the management of economic and social politics. In addition to tax-based income support proposals, income support programs based on direct income transfers, such as basic income programmes, are also an extremely important social protection tool in the context of welfare state approaches. One of the most important requirements of being a welfare state is to provide minimum income guarantee to people by means of public expenditure, tax system and social protection systems. Today, the main reason for the intervention of the state with various means towards fair distribution of income is struggle with poverty. From this point of view, this study contains the theoretical evaluation of income support programs that can be used in combating poverty.

Key words: Welfare State, poverty, social protection systems, income support programs, redistribution.

Jel Codes : H20, I38, I30,

GİRİŞ

Ekonomik Krizler giderek bozulan gelir dağılımı sorunlarına ve yükselen yoksulluk oranlarına neden olmaktadır. Dolayısıyla günümüzde gelir dağılımı sorunlarını belli ölçülerde hafifletici çözüm arayışları, ekonomi ve sosyal politika tartışmalarının temel gündemini oluşturmaktadır. Buradan hareketle mutlak çözüm oluşturmamakla birlikte gelir dağılımını görece olarak iyileştirme potansiyelini içinde barındıran gelir desteği programlarının değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Gelir desteği programlarının temel amacı en yoksul kesimlerin yaşam standartlarını görece olarak iyileştirmek olarak belirlenebilir. Dolayısıyla bütün gelir grupları ve sosyal sınıflar için gelirin yeniden dağılımını iyileştirici bir nitelik taşıdığını belirlemek güçtür. Bununla birlikte ekonomik işleyişin sürekli biçimde ürettiği gelir dağılımı bozulmalarının bir sonucu olan yoksulluk oranlarında ki artış eğiliminin yaratması muhtemel ekonomik ve sosyal sorunların etkilerini hafifletmek gibi oldukça önemli bir işlev gördüğünü belirtmek gerekir. Gelir desteği programları ülkelerin sosyal koruma sistemlerine

ekonomik ve siyasal yapılarına bağlı olarak çeşitlenmektedir. Özellikle refah devleti uygulamalarının niteliği ve ekonomik kriz koşulları gelir desteği programlarının içeriğini ve kapsamını belirlemektedir.

Çalışmanın amacı yoksullukla mücadelede gelir desteği önerilerini kuramsal ve kavramsal olarak ele almaktır. Bu bağlamda sosyal koruma araçları, ekonomik işleyiş mekanizması ve refah devleti ilişkisinden yola çıkarak gelir dağılımı ve gelir desteği önerileri ile alınmıştır.

1. REFAH DEVLETİ VE SOSYAL KORUMA ARAÇLARI

Kapitalist ekonominin ortaya çıkardığı sosyal riskleri belli ölçülerde azaltmak için uygulanan sosyal koruma sistemleri, asıl olarak devlet ve ekonomi arasındaki ilişkiler çerçevesinde şekillenmektedir. Daha açık bir ifadeyle ekonomik ve siyasal yapı bütünsel olarak ekonomik ve toplumsal yaşamın üzerinde etkili olmaktadır. Kapitalist yapı içinde gelir bölüşümü ekonomik ilişkiler içinde tanımlanırken, hak ve özgürlüklere siyasal alan içinde yer verilmektedir. Dolayısıyla çoğu kez gelir bölüşümü ekonomik işleyişin bir sonucu olarak, hak ve özgürlüklerin dışında tutulmaktadır. Piyasanın temel düzenleyici mekanizma olduğu bu tür sosyo-ekonomik yapılarda temel özellik, özel mülkiyetin varlığı ile üretim ve tüketim kararlarının kâra dayalı olmasıdır. Bu temel özellikler, sermaye birikiminin sürekliliği için üretim süreci (toplam arz) ile dolaşım süreci (toplam talep) arasındaki ilişkinin birbirini karşılaması gerektirmektedir. Bu gerekliliğe rağmen kapitalist sistemin işleyiş dinamiği üretim alanı ile dolaşım alanı arasında sürekli olarak birbirini tamamlayan bütünsel bir ilişkinin kurulmasını olanaksız kılmaktadır. Bilindiği gibi kapitalist üretim, rekabete ve buna bağlı olarak kar maksimizasyonunu sağlama hedefine dayanır. Rekabet ve kar maksimizasyonu hedefi, firmaları piyasada kalabilmek için birim maliyetlerini düşürme zorunluluğu ile karşı karşıya bırakır ve teknolojik ilerleme bunu sağlamaktadır (Mandel,1991, s.42-52).

Kısaca kapitalist ekonomide sermaye kesimi ile sermaye dışı kesimler arasındaki bölüşüm ilişkileri esas olarak piyasa mekanizmasının işleyişi tarafından biçimlendirilir. Dolayısıyla “özgür seçiş” koşullarına dayalı böyle bir ekonomik alan içinde, can ve mal güvenliğinin korunması, sözleşme yapma özgürlüğü, savunma, cezalandırma mekanizmalarının kullanımı, piyasa mekanizmasının işleyişini sağlayan yasal düzenlemeler, devletin görevleri olarak tanımlanmaktadır (Sallan Gül, 2004:27-138). Klasik ve yeni liberal yaklaşımlarda ifadesini bulan ve liberal demokrasi ilkelerini oluşturan böyle bir toplumsal yapı içinde bireyler, sözleşme yapma, mülkiyet sahibi olma, girişim özgürlüğü gibi konularda yasalar önünde eşittir. Liberal demokrasinin belirlediği eşitlik anlayışında piyasada oluşan gelir dağılımı adil kabul edilmektedir. Ancak kapitalist ekonominin özel mülkiyete, piyasa sistemine dayalı işleyişi ve kar maksimizasyonu hedefi sermaye dışı kesimlerin, sermaye kesimine göre üretimden giderek daha az pay almalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla piyasa mekanizması, bireylerin tüm ihtiyaçlarını karşılayacak koşulları oluşturamamaktadır. Diğer bir ifade ile bireysel seçiş özgürlüğü ile ihtiyaçların karşılanabilmesi arasında bir çelişki doğmaktadır. Bireylerin tüm yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabildikleri haklara sahip olabilmek koşulları refah devleti uygulamalarını gerektirmektedir (Arın,1997:82).

Refah devletinin uygulama alanı bulması, bir taraftan sermaye dışı kesimlerin toplumsal üretimden aldıkları payı arttırırken, diğer taraftan sermaye kesimi ile sermaye dışı kesimler arasındaki bölüşüm dengesizliğini yumuşatarak kapitalist sisteme meşruiyet kazandırmıştır. Refah devletinin bu meşruiyet işlevini yerine getirmesi, bireylerin haklarını

siyasal haklardan ekonomik ve sosyal haklara genişletmesi yoluyla gerçekleşmiştir. Bu anlamda, ekonomik faaliyetlerin, sosyal refahın sağlanması amacıyla düzenlenmesi, vatandaşların bazı temel gereksinimlerinin toplumsal olarak karşılanma haklarının olması ve devletin bu tür ihtiyaçları karşılama yükümlülüğünün olması, refah devletinin sahip olması gereken ilkelerdir. Bu ilkeler, refah devleti bünyesinde sunulan hizmetlerin “sosyal haklar” olmasını gerektirmektedir (Arın,1993; 56). Buna göre refah devleti uygulamaları ve sosyal haklar büyük ölçüde çalışma hakkı ile ilişkilendirilmektedir. Dolayısıyla sermaye dışı kesimlerin varlıklarını sürdürmeleri için gerekli olan gelir, bu gelirin korunması, kaza, hastalık gibi çalışamama koşullarında sigorta sistemine tabi olmak, emeklilik hakkı gibi haklara sahip olmaları piyasa mekanizması dışında bir statü içinde yer almaları anlamına gelmektedir. Sosyal koruma ve sosyal güvenlik sistemlerinin çoğunun çalışma hakkına dayanması sosyal vatandaşlık statüsü olarak refah devleti uygulamasında gerçekleşmektedir. Bunun yanı sıra farklı toplumsal kategoride olanların aynı koruyucu haklardan, çalışma hakkından ve sosyal güvenlik mekanizmalarından yararlanmaları, sermaye dışı kesimlerin hangi ücret kategorisinde olursa olsun durumlarının iyileşmesini sağlamakta ve bir uzlaşma, hoşgörü ortamının oluşmasına yardımcı olmaktadır. Böyle bir yapı sermaye dışı kesimler arasındaki ücret hiyerarşisini ortadan kaldırmamakla birlikte, herkesin kendi bağımsız varlığını sürdüreceği asgari gelir garantisini sağlamaktadır. Böylece mülkiyet sahibi olmayan kesimlerin kendilerini güvence altında hissetme koşulları sağlanmış olmaktadır. Refah devleti ve sosyal koruma ve güvenlik sistemleri bu uygulamanın temelini oluşturmaktadır (Castel, 2006: 31-40).

Sosyal hakların amaçları; piyasa mekanizmasının düzenlenmesi, bireylere ve ailelere asgari gelir sağlamak, bireyleri ve aileleri sosyal risklere karşı korumak ve bazı hizmetleri toplumsal sınıf, toplumsal statü ve bunun gibi farklılıklardan bağımsız olarak bütün vatandaşlar için kullanılabilir hale getirmek olarak belirtilebilir. Bu amaçları gerçekleştirmek adına refah sistemleri devlet, aile, gönüllü kuruluşlar ve piyasa mekanizmalarının getirdiği sosyal koruma kurumlarından oluşur. Ülkelerin özgül iktisadi, sosyal, kültürel ve tarihsel koşulları ülkedeki refah sistemini belirleyici olmaktadır (Arın, 2004 :68-70). Bu çerçevede ülkenin refah sistemi ister istemez ülkedeki gelir dağılımını ve yoksulluk oranlarını etkilemektedir.

2. GELİR DAĞILIMI

Gelir dağılımı /bölüşümü ekonomik bir kavram olarak milli gelirin dağılımı anlamında kullanılır. Konunun önem taşıyan yönü milli gelirin kimler arasında veya hangi esaslara göre dağıtıldığıdır. Gelir dağılımı kavramı temel olarak, fonksiyonel gelir dağılımı ve kişisel gelir dağılımı olmak üzere iki anlamda kullanılmaktadır.

Ekonomi kuramı açısından, gelirin fonksiyonel bölüşümünü belirleyen etmenler, gelirin yeniden dağılımı tartışmalarında önemli yer tutmaktadır. Kişisel gelir dağılımı konusundaki kuramsal tartışmalar ise daha çok ampirik (uygulamalı) çalışmalara dayalı olarak son yıllarda yeniden önem kazanmıştır. Gelir dağılımı ile servet dağılımı kavramları birbirinde farklı anlamlar ifade etmektedir. Gelir bir akım olduğu halde, servet bir birikim kavramıdır. Servette ortaya çıkan bir artış gerçekte bir gelir unsurudur. Mülkiyetin gelir dağılımı üzerinde etkili olması nedeniyle servet dağılımındaki dengesizlik, gelir dağılımındaki dengesizlikten daha büyük ölçekte olabilir.

Bölüşüm sorununun iktisat kuramındaki yeri konusunda iktisatçılar arasında farklı görüşler vardır. Bir uçta gelir ya da servet dağılımının ekonomide kıtlık ve etkinlik sorunlarından çok daha önemli olduğu görüşü (Ricardo) yer alırken, öteki uçta gelir dağılımının aslında çok daha önemli kararların bir uzantısı olduğunu belirten görüşler bulunmaktadır. Bu konudaki temel yaklaşımlar çok kısa olarak aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

2.1. Klasik Yaklaşım: Temeli Ricardo'ya dayanan bu yaklaşımda faktör payları birbirinden bağımsız olarak belirlenmektedir. Rant, azalan verimler yasası uyarınca marjinal toprağın üretimi üzerindeki fazla biçiminde, ücretler ise, emeğin arz fiyatına bağlı olarak sermaye birikim hızına uyan nüfusun büyüme hızı ve bir ücret fonu tarafından belirlenir. Kâr ise rant ve ücret ödendikten sonra geride kalan “artık”tır. Klasik yaklaşımda sermaye birikiminin nedeni ise yüksek kar oranıdır.

2.2. Marksist Yaklaşım: Ricardo teorisinin “artık” ilkesini tarihsel ve kuramsal bir yaklaşımla yeniden düzenlemiştir. Emeğin kendisini yenilemesi için gereken üretimden fazlası artık değer olarak kapitalistin eline geçer. Endüstriyel işgücü fazlası, ücret haddinin düşük düzeyde kalmasını sağlar. Ölçek ekonomileri ve rekabet ise sermaye birikimine yol açar. Ancak, efektif talep eksikliği belli bir süre sonra ekonomik kriz doğuracaktır.

2.3. Neoklasik Yaklaşım: Gelirin emek ve sermaye arasında bölüşümü, çeşitli üretim faktörlerinin üretime yaptığı katkıyı üretim faktörlerinin marjinal verimliliklerini yansıtır. Faktörlerin gelir bölüşümü içindeki göreceli payları faktör arz ve talebinin ortaya çıkardığı faktör fiyatlarına bağlı olarak belirlenen faktörler arası ikame esnekliğine bağlıdır.

2.4. Keynesyen Yaklaşım: Sabit bir sermaye hasıla oranında toplam harcama ve efektif talepten başlayarak belli bir büyüme hızı için gerekli yatırım düzeyi saptanır. Yatırım oranı ise, gelir düzeyi, gelirin kâr ile ücret arasında bölüşümü ve kapitalistlerle işçilerin marjinal tasarruf eğilimlerine bağlıdır. Gelir bölüşümü tasarruf yatırım mekanizması ile açıklanır ve kısa dönemde faktör paylarının değişmeyeceği öngörülür.

Gelirin faktörler arası bölüşümünün temel olarak ekonomik sistemin yapısına; piyasa ekonomilerinde bunların yanı sıra, piyasa ve rekabet gücüne de dayandığı söylenebilir. Gelir dağılımı sorunu her şeyden önce üretim ile ilgilidir. Çünkü üretim sonucunda yaratılan değerlerin dağılımı söz konusudur. Öte yandan üretim faktörleri fiyatlarında yapılacak değişikliğin söz konusu dağılımı etkileyeceği açıktır. Bu nedenle gelir dağılımı, sosyo ekonomik bir sorun olan fiyat politikası sorunudur. Çünkü ücret, rant, faiz ve kar üretim faktörlerinin değeri olarak topluma dağılan gelirdir. İyi organize edilmiş bir fiyat politikası bu gelir türlerinin toplum içinde adaletli şekilde paylaşılmasında etkili olur.

Gelir dağılımı açısından ana sorun, gelir dağılımında adaleti sağlamak suretiyle toplum refahını en üst düzeyde çekebilmektir. Günümüzün sosyal devleti her şeyden önce herkese iş ve çalışma olanağı sağlamak, çalışamayacak durumda olanlara asgari bir yaşam standardı oluşturmak durumundadır. Bu da büyük ölçüde yüksek gelir gruplarından düşük gelirli gruplara doğru yeniden dağıtıcı araçların kullanımını gerektirir. Gelir desteği programları bu anlamda kullanılacak temel politika araçları arasında yer almaktadır. İzleyen bölümde gelir desteği programlarına yer verilmiştir.

3. GELİR DESTEĞİ ÖNERİLERİ

3.1. Negatif Gelir Vergisi Kavramı ve Amacı

Negatif gelir vergisi kavramını, 1962 yılında kamu ekonomisi literatürüne kazandıran Milton Friedman'dır (Friedman, 1962: 192). Ancak, negatif gelir vergisi konusundaki çalışmalar 1940'lı yıllara dayanmaktadır. Chicago Üniversitesi Profesörlerinden George Stigler 1946 yılında yazdığı bir makalesinde, düşük gelir gruplarının da negatif bir vergi oranıyla gelir vergisi kapsamına alınabileceğini öne sürmüştür (Stigler, 1946:365; Green,1967:57; Daniel, 1971:345; Perlman,1969:66; Kuhlman, 293).

1970'lere kadar uygulanan sosyal refah politikaları daha çok malzeme ve gelir yardımları şeklinde uygulanmaktaydı. Sosyal politika önlemlerinin gelir eşitsizliklerini ve yoksulluğu ortadan kaldırmak için yeterince etkili olmadığını gören gelişmiş ülkeler yoksulluk sorununu bertaraf edebilmek için yeni programlar geliştirmeye başladılar. 1962 yılında Milton Friedman'ın "Capitalism and Freedom" adlı kitabında Sosyal Yardım Programlarına alternatif olarak öne sürdüğü negatif gelir vergisi teklifi bütün dikkatleri üzerinde toplamıştır (Kean ve Wykstra, 1971:348). Teklif son derece basittir. Eğer toplum düşük gelirlilere elverişli yollardan yardım etme konusunda gerçekten ciddi ise, en iyi yol devletin düşük gelirlilere negatif vergi adı altında gelirlerine ilave olarak ödeme yapmasıdır (Friedman ,1962:193). Friedman ayrıca şunları da belirtmektedir. Negatif gelir vergisinin modası geçmiş refah programlarının yerini alması fakirlik sorununun ortadan kalkacağı, yardım programları idaresinin minimum maliyetlere ineceği, mevcut yardım programlarının kişiler üzerinde yarattığı olumsuzlukları giderebileceği görüşündedir (Friedman ve Rose , 1930:122-123).

Friedman, negatif gelir vergisi planında, artan oranlı gelir vergisi tarifesinde yer alan pozitif vergi oranlarının yanısıra negatif bir vergi oranına da yer vererek, fakir kişilere gelir vergisi kapsamı içinde yardım etmenin mümkün olabileceğini ileri sürmüştür. Negatif gelir vergisinin toplumca minimum kabul edilen gelirin altında kazanç elde eden veya edemeyen kişilere para yardımı yapmak suretiyle minimum geliri garanti edecek bir teknik olduğunu göstermektedir.

Negatif gelir vergisi, fakirlik probleminin ortadan kaldırılabilmesi amacıyla, mevcut sosyal politika önlemlerine alternatif olarak ortaya atılmıştır (Friedman,1962:192). Negatif gelir vergisinin diğer yardım programlarından üstün olan yanları ile amaçları aşağıdaki şekilde belirtilebilir.

i.Negatif gelir vergisi bugün birçok teşvik unsurlarını yok eden sosyal yardım programlarının yerine geçerek çalışma isteğini artırıcı etkiler yaratabilir. Gerçekten birçok yardım programları kişilerin çalışmadığı veya kazanç elde edemediği ve muhtaç olduğu durumlarda devreye girerek kişilerin yaşamlarını devam ettirebilme olanağı sağlamaktadır. Bu yardımlar kişilerin, şahsi durumlarına bağlı olarak sürekli veya geçici sürelerle asgari geliri garanti eder niteliktedir. Ancak, kişinin zorunlu ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde yapılan yardımlar, yardımı alanın herhangi bir işten kazanç elde etmeye başlamasıyla kazancın düzeyine bakılmaksızın kesilmektedir (Samuelson,1973:917-918) . Bu durumda, yardım alan kişinin çalışması sonucu elde edilen kazancın miktarı kişinin çalışıp çalışmaması konusunda belirleyici bir etken olabilir. Eğer elde edilen kazanç alınan yardımla eşit düzeyde veya düşük ise, kişi çalışarak aynı kazancı elde edeceğine çalışmadan yardım almaya devam etmeyi düşünebilir. Sosyal Yardım Programlarının bu şekilde etki yaratmalarının ekonomide istenen bir olgu olmadığı bilinen bir gerçektir. Oysa bu programların alternatifi olarak öne sürülen negatif gelir

vergisinin, belli bir gelir düzeyine (break-even-level) kadar yardımı kesmemesi ve kişinin elde ettiği kazançlara ilave bir gelir niteliğinde olması nedeniyle çalışma isteğini kırııcı değil, aksine teşvik edici olduğu ifade edilebilir (Boskin, 1967 :365-367).

ii. Negatif gelir vergisi, pozitif gelir vergisi sistemine bağlanarak uygulanacağından, herkesin belli bir dönem sonunda vergi dairesine beyannamesini doldurarak müracaat etmesi gerekir. Eğer vergi borcu varsa onu ödemesi, negatif gelir vergisi alması gerekiyorsa onu vergi dairesinden nakit veya çek halinde alması gerekir. Bu, kişi ile vergi dairesi arasında geçen bir işlem olarak kalacaktır. Üçüncü kişilerin bu işlem sonunda kişinin devlete vergi mi ödediği yoksa devletten negatif vergi mi aldığı konusunda haberleri olmayacak ve böylelikle yardım alan kişilerin onurları korunmuş olacaktır (Friedman, 1962: 192).

ii. Öte yandan negatif gelir vergisi dağıtık sosyal yardım programlarının bir araya toplanmasını, karmaşıklığın giderilmesini ve sosyal güvenlik sisteminin daha basit bir şekle dönüştürülmesini sağlayabilir (Friedman, 1962: 193).

Negatif gelir vergisi belli bir gelir düzeyinin altında (fakirlik çizgisi-Break-even level) kazanç elde edenlere, fakirlik boşluğuna (poverty gap) negatif vergi matrahına ve negatif vergi oranına bağlı olarak ödenen nakit devlet yardımlarıdır (Kuhlman, J.M., 1967, 293). Ancak minimum geliri garantileyen negatif gelir vergisi önerilerinin, minimum gelirin ne olabileceği konusunda bilgi sunması gerekir. Doğal olarak bu konu yoksulluk ve düzenli yaşam standartlarının sınırlarını da çizmek durumundadır. Bu nedenle negatif gelir vergisi planlarında fakirlik çizgisi ve negatif vergi oranı hakkında bilgilerin bulunması onun işlerliği, ekonomik etkilerinin ortaya çıkarılabilmesi açısından önem arz eder.

3.2. Vergi Kredisi Planı (The Credit Income Tax)

Gelir vergisi sisteminde reformu ve devlet yardımlarını basit bir şekilde tamamlamayı amaçlayan vergi kredisi planı Earl Rolph tarafından önerilmiştir (Tobin, J., 1969,739).

Bu öneriye göre, kadın erkek ve çocuk ayrımı gözetilmeksizin devlet her yıl nüfus başına 750 dolar ödemekle yükümlü tutulmakta ve kişiler de kazanılmış gelirlerinin üçte birini vergi olarak devlete ödemek zorunda bırakılmaktadır. Devletin kişilere ödediği 750 dolar, kişilerin ödeyecekleri vergilere karşı bir kredi olmakla birlikte aynı zamanda garanti edilmiş bir gelir durumundadır. Örneğin, kazanılmış geliri sıfır olan dört kişilik bir aile her yıl devletten vergi kredisi adı altında 3.000 dolar (750*4) alacak ve kazanılmış geliri sıfır olduğundan devlete vergi ödemecektir. Bu durumda, belirtilen aile için 3000 dolar garanti edilmiş gelirdir (Tobin, J.,1969:740).

3.3. Negatif Ücret Vergisi

Negatif ücret vergisi, emek geliri (ücret) ile yaşamlarını sürdürenlere yardımı içeren bir gelir transferi programı olarak öne sürülmüştür (Browning,1973:39-49). Negatif ücret vergisi, negatif gelir vergisi gibi düşük ücret sahibi kişilere belli bir oranda ilave ücret vermeyi amaçlar.

Negatif ücret vergisinin çalışması oldukça basit görünmektedir. Negatif ücret vergisinin devreye girdiği anda piyasa ücret oranlarının sabit olduğu varsayılırsa; negatif ücret vergisi alan bütün kişilerin bütçe eğrileri sanki piyasa ücret oranları yükselmiş gibi sağa doğru kayarken bu kişilerin gelirleri artacaktır. Ancak, bu değişikliğin meydana getireceği gelir ve ikame etkilerinin emek arzı üzerinde ne gibi bir değişiklik yaratacağı kesin olarak söylenemez. Negatif ücret vergisi ile ücret elbette artacaktır, ücretlerdeki bu artışla, çalışma isteğinde bir azalma olabilecektir. Ancak, kişinin daha fazla gelir elde etmek istemesi durumunda, çalışma

isteğinin bu yolla artırılabilceği öne sürülmektedir. Negatif ücret vergisinin sadece düşük ücretle çalışan kişileri kapsamaması nedeniyle fakirlik sorununun çözümünde ve gelirin yeniden dağıtılmasında tek başına kullanışlı bir plan olmadığı belirtilmektedir (Browning,1973:43).

3.4. Sosyal Yardım Vergilemesi

II. Dünya savaşı sırasında İngiliz Lady Rhys-Williams toplumun tümünü kapsayan (kadın, erkek, çocuk) geniş kapsamlı bir sosyal sigorta sistemi önermiştir. Bu önerinin özünü, sosyal sigortalar ile gelir vergisi sisteminin birleştirilmesi oluşturur. Lady Rhy-Williams devlet tarafından sağlanan refah hizmetlerinin geniş kapsamlı tek bir sistem içinde toplanabileceğini ve böylece toplumun sadece yardıma muhtaç olanlarını değil tümünü kapsayan bir sistemin oluşturulabileceğini öne sürmüştür. Gerekçe olarak öne sürdüğü fikir, özellikle işsizlik sigortası sisteminin neden olduğu çalışma gücünü azaltıcı etkilerin ortadan kaldırılmasıdır (Rhys- Williams 1943'ten aktaran Green,1967:52).

Rhys-Williams'ın sosyal yardım planı, her kadın, erkek ve çocuğun yaşına ve cinsiyetine göre devletten haftalık bir sosyal yardım (social dividend) almasının ve bu yardımların finansmanının çalışanların ücret ve maaşlarından alınan vergilerle değil, bütün gelirlere uygulanacak nisbi vergilerle karşılanması öngörülmektedir.

Rhys-Williams planının önerildiği dönemde İngiliz hükümeti ailelere yapılabilecek yardım ödemeleri konusu ile ilgileniyordu. Aile yardım ödeneklerinin sadece muhtaç durumda bulunan çocuklu aileleri kapsamına almasına karşın, Rhys-Williams'ın sosyal yardım planı muhtaç olup olmama durumuna bakmaksızın bütün aileleri kapsamına almakta ve refah sistemini vergi sistemine bağlamaktadır. Rhys-Williams'ın planında ailelere yapılacak doğrudan ödemeler pozitif vergiler yanında negatif vergilerle sağlanacaktır. Plana göre, her aile devletten bir gelir garantisi ile çalışma yılına başlar. Bu garanti iki şekilde olabilir; bütün yıl boyunca düzenli aralıklarla belirtilen gelir düzeyinde ailelere nakit ödemeler yapılabilir veya yılsonunda bu ailelerin hesaplanan vergilerinden garanti edilen gelir düşülmek suretiyle ödeyecekleri net vergiler hesaplanabilir. Sosyal yardım, için vergilemenin esasını, her aileye taban bir gelir düzeyi oluşturmak suretiyle pozitif ve negatif vergilerin birleştirilmesi oluşturur. Burada vergi sisteminden istenen, diğer kamu hizmetlerinin finansmanında olduğu gibi herkese garanti edilen minimum gelirin finanse edilmesi için gerekli olan kaynakların sağlanmasıdır. Rhys-Williams'ın sosyal yardım planı İngiltere ve Kuzey Amerika' da fazla bir ilgi uyandırmamasına karşın fakirliğin ortadan kaldırılmasına ilişkin çeşitli yaklaşımlarda bulunan C.E.Ayres, Robert R.Shutz, Eveline Burns, D.B. Smith gibi yazarların dikkatini çekmiştir.

C.E. Ayres'in önerisi sosyal yardım planının daha dar kapsamlısı olmakla birlikte Amerika gibi sanayileşmiş ülkelere teklif edilmektedir. Ona göre, toplumun üyesi olan herkes devletten temel bağımsız bir gelir olan minimum sübvansiyonu alacaktır. Söz konusu minimum gelirlerin finansmanı için gerekli gelirler bütün kazançlardan alınacak vergilerle sağlanacaktır. Bağımsız gelir olarak nitelenen ve aile fertlerine göre hesaplanacak olan vergi indirimi veya muafiyetleri doğrudan ödemeler şeklinde, mükellefler tarafından alınacaktır (Ayres 1952'den aktaran Green, 1967:55).

Fakirliği ortadan kaldırmak için "devamlı vergilendirme" (Continuous Taxation) olarak isimlendirilen Shutz planının, kişilere belli bir gelir garantisi etmenin, özellikle garanti edilen gelirin altında veya ona eşit kazanç elde edenler üzerinde üretkenliği olumsuz yönde etkileyeceği konusunda görüşler bulunmaktadır. Rhys-Williams gibi Shutz'da bütün ailelere

garanti edilen gelir ödemelerinde bulunulacağını önermekle birlikte Rhys-Williams gibi devletin sosyal refah fonksiyonu ile adalet, güvenlik, v.s. gibi yerleşik fonksiyonları arasında bir ayırım yapmamaktadır. Devletin kamu harcamaları ile Shutz planının masrafları, devletin artan oranlı olarak aldığı vergilerden yukarıda belirtilen harcamalara tahsis ettiği gelirler ile kapatılabilecektir (Shutz 1952'den aktaran Green, 1967:55-56).

Sosyal yardım vergilemesinde üç farklı vergi programı söz konusudur. Bunlardan birincisi fakirlik seviyesinin altındaki gelirlere uygulanacak olan vergi programıdır ki, bu da garanti edilen yardım miktarını belirleyen oran veya oranlardan oluşur. İkincisi, fakirlik düzeyinin üzerindeki gelirlere uygulanacak vergi oranlarını gösteren vergi programıdır. Bu da sosyal katkı planının finansmanı için gereken gelirleri yükseltir. Planın net maliyeti, aynı zamanda yardım öncesi gelirleri fakirlik düzeyinin altında olan ailelere, bu düzeyin üzerinde gelir elde edenlerden aktarılan gelirler toplamını da gösterir. Üçüncüsü ise, bütün veya bazı ailelerin vergilenebilir gelirlerine uygulanan vergi programıdır (Green,1967: 77).

3.5. Devlet Yardımları Planı (Public Assistance Plan)

Devlet yardımları sisteminin kuruluşu 1536 yıllarına kadar uzanmaktadır. Bu tarihlerde Amerika'ya göç eden İngiliz göçmenler İngiltere'de uygulanan bazı prensipleri de birlikte getirmişlerdir. Buna göre, kendi kendisini destekleyebilen veya akrabasından bu desteği sağlayan kişiler devlet desteğine hak kazanamazlar (Meriam ,1946:7-9). Burada, fakirliğin nedeni kendi kusurları olan kişilerle, kendilerinin hiçbir kusuru olmaksızın fakir durumda bulunan fertler ayrı kategori içinde ele alınmıştır. XIX. Yüzyılın ikinci yarısında sosyal anlayışın gelişmesiyle fakir olanlarla fakir gibi davrananların ayırımı yapılmış ve gerçekten fakir durumda olanlara devlet yardımları sağlanmıştır. Yardım düzeyinin artırılabilmesi için de merkezi devletten mahalli idarelere bu amaçla yapılan mali destek artırılmıştır.

1930 yılındaki büyük depresyon sırasında Amerika'daki merkezi ve mahalli yardım kuruluşları depresyondan önce kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen ve depresyon nedeniyle işsiz kalan binlerce işçinin yardım taleplerini karşılayamamışlardır. Bu nedenle yardım fonlarının oluşturulması merkezi devlete kaydırılmıştır. Yardım fonlarını oluşturmakla görevlendirilen merkezi devlet, öncelikle kalkınma kuruluşlarından, ikinci olarak da olağanüstü yardım idaresinden devlete borç para almıştır. Daha sonra 1935 yılında Kongrede Sosyal Güvenlik Anlaşmasına ilave olarak iki sosyal sigorta programının oluşturulması kararı alınmıştır. Sosyal güvenlik anlaşması varlık testine dayalı olarak üç ayrı yardım kategorisini öngörmüştür. Bunlar yaşlılara, bağımlı çocuklara ve körlere yapılan yardımlardır. Bu anlaşmaya göre, merkezi devlet önceden kararlaştırılan bir formüle göre eyaletlere nakit yardımında bulunacak ve eyaletler de kendi sınırları içinde bu yardım programlarını denetleyeceklerdir. Belirtilen bu yardım kategorilerine sürekli sakat durumda bulunanlara uygulanmak üzere ayrı bir yardım kategorisi eklenmiştir. Görüldüğü gibi kamu yardımlarının belirgin özelliği, çalışabilir durumdaki fakirlere yardım reddetmesine karşın, yaşlı ve kör olanlara yardım öngörmesidir.

Kamu yardım programı fakirlerin gereksinim duydukları zorunlu ihtiyaç maddelerinin belli bir bölümünü karşılayacak şekilde düzenlenmiş olmakla birlikte, her geçen gün bu yardımı almaya hak kazananların sayısı artmaktadır. 1965 yılında fakir ailelerin sadece % 30'u bu yardımlardan yararlanabilmiştir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, yardım almaya hak kazanamayan fakir ailelerin çoğunluğu belirlenen yardım kategorilerinden herhangi birisine giremediklerinden kamu yardımlarından yararlanamamışlardır (Green ve Lampman,

1971,9). Kamu yardımları, aynı ve nakit yardımlar olmak üzere iki şekilde uygulanabilir. Minimum gelirin fakirlik düzeyine yükseltilmesi halinde, mevcut yardım programlarının kapsamının genişletilmesi veya bunların yerine yeni yardım programlarının oluşturulması gerekebilir. İster yardım programlarının kapsamını genişletmek, isterse yeni yardım programları oluşturmak şeklinde olsun, devlet yardımları daha iyi bir şekilde yapılabilir.

Kamu yardımlarında yüksek oranların (özellikle %100 oran) öngörülmesi kişilerin ücretleri ve çalışma istekleri üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Gerçekten fakir kimselerin fakirlik boşluklarının tümü kamu yardımları ile kapatılacak olursa bu durum, onların fakirlik düzeyi veya daha altında gelir getirecek işleri reddetmelerine neden olabilir. Bu, yardım alan kişilerin çalışmalarından hiçbir ekonomik kazanç sağlanamayacağı anlamına gelir. Bütün bu olumsuz yanlarına karşın, yıllar itibarıyla kamu yardımlarının artış gösterdiği bilinmektedir.

3.6. Aile Tahsisatları (Payroll Allowance)

Çocuklara yardım tahsisatı adıyla da bilinen bu program, küçük çocuklu ailelere devletten düzenli bir şekilde yardım ödemelerini öngörür. James Vadakin aile tahsisatlarını, "Bağımlı durumdaki çocukların refahını artırmak için bağımlı çocuk sahibi ailelere işverenler devlet tarafından sistemli ödemeler" şeklinde tanımlamıştır (Green,1967:46).

Aile tahsisatı programlarının temel mantığını, modern sanayi toplumlarının yardım programlarını aile büyüklüğüne göre uygulamada güçlük çekmeleri ve buna bağlı olarak yapılan yardımların amacına ulaşamamaları nedeniyle, belli yaşın altındaki çocukları hedef alan programlar yapılması oluşturmaktadır (Green ve Lampman,1971:96; Gren,1967:46). Aslında aile tahsisatı programları işçi ve işveren arasındaki bir mukaveleye dayalı, ihtiyari bir sistem olarak geliştirilmiştir. 1930'lu yıllardan itibaren devlet bu programları kontrol etmeye başlamış ve ihtiyarılık yerini zorunluluğa bırakmıştır. 1957 yıllarına gelindiğinde 30 kadar ülke aile tahsisatı programlarının bir veya birkaç çeşidini uygulamaya başlamıştır.

James Vadakin'in önerdiği plana göre, 18 yaşın altında ki bütün çocuklara her ay düzenli olarak 10 dolar gelir tahsis edilmesinin yanı sıra gelir vergisi sisteminde çocuklar için tanınmış olan muafiyetlere yer verilir. Vadakin, Amerika'nın 1967 yılı nüfusunu, vergilenebilir gelirleri ve vergi yapısını dikkate alarak, planın net maliyetini 7.1 milyar dolar olarak tahmin etmiş ve bu maliyetin genel vergi gelirleri ile finanse edilebileceğini ileri sürmüştür (Herber,1968:596).

Aile tahsisleri programına çeşitli konularda itirazlar yapılmıştır. Bunlardan ilki, tahsislerin doğum oranlarını arttırabileceği görüşüdür. Gerçekten I. Dünya Savaşından sonra Avrupa ülkeleri doğum oranlarını yükseltebilmek için bu yardımlardan yararlanmak istemişlerse de bu itirazları destekleyici istatistikî bilgi sağlamak pek mümkün olamamıştır. James Vadakin, aile tahsislerinin doğum oranları üzerinde tamamiyle etkisiz olduğunu ileri sürmektedir.

Yapılan itirazlardan ikincisi ise, aileler tarafından alınan tahsisatların çocuklar için harcanmayabileceği görüşüdür. Bu programı uygulayan ülkelere Kanada, belirtilen nedenle tahsisat çeklerini, annenin çocukların ihtiyaçlarıyla daha yakından ilgilendiği gerekçesiyle anne adına düzenleme yolunu seçmiştir.

Bu konudaki üçüncü itiraz tahsisatlar nedeniyle ücretlerin düşeceği ki, bu da tahsisatların düzeyi ve finansman yöntemiyle sıkı sıkıya bağlı görünmektedir. Ücretlerin düşeceği ve buna bağlı olarak çalışma isteğinin azalacağı görüşü aile tahsisatlarını yüksek

düzyeyde uygulayan ölkeler için geçerlidir. Örneğın, Fransa'da aile tahsısatlarının düzyeyi o kadar yüksektir ki, çocuk sayısı fazla olan bir aile bir işçinin ücreti kadar tahsısat alabilmektedir. Bu durumun çalışma isteğı üzerinde azaltıcı bir etki yapacağı ve buna bağılı olarak iş veriminin düşeceğı söylenebilir. Bu derece yüksek tahsısatların genel bütçe gelirleri ile finanse edilmesi yerine, işçi bordrolarına bağılı olarak işverenlerce ödenen primlerle (işveren veya devlet hissesi gibi) finanse edilmesi durumunda, işverenlerin maliyetleri daha fazla yükseltmemek için ücret artışlarına karşı çıkabilecekleri düşünölebilir. Bu nedenle aile tahsısatlarının işverenler yerine genel bütçeden karşılanması ücret artışlarını daha az engelleyici bir yol olacaktır. Aile tahsısatları genel bütçeden finanse edilmediğı zaman, işverenler toplu sözleşmeler sırasında, ücret artışlarına nasıl karşı çıkıyorlarsa, aile tahsısatlarına karşı çıkabilirler. Tahsısatların genel bütçeden karşılanması muhtemelen işveren maliyetlerini artırıcı etki yapmayabilir (Green ve Lampman,1971:49).

Aile tahsısatı programı ile negatif gelir vergisi programı arasında birkaç yönden fark bulunmaktadır. Öncelikle negatif gelir vergisinin ilk amacı fakirlik sorununu azaltmak olduğı halde, aile tahsısatı programı çocukların refah düzeylerini yükseltmeyi ve aileler üzerinde gelir etkisi yaratmayı amaçlar. İkinci olarak, negatif gelir vergisinin fakir olanların tümünü kapsamasına karşılık, aile tahsısatları fakir olsun olmasın küçük çocuk sahibi (18 yaşın altında) olan bütün aileleri kapsar (Herber ,1971:595).

3.7. Aile Yardım Planı

Aile yardım planı (Family Assistance Plan) 2 Ekim 1969 tarihinde Nixon hükümeti tarafından kongreye, gelir yardımına dayalı yeni bir refah programı olarak, sunulmuştur. Önerilen program aile tahsısatları programı ile negatif gelir vergisinin çoğı özelliklerine sahiptir (Herber ,1971:596).

3.8. Mikro Kredi

Mikro kredi fikri ilk olarak 1973 yılında Muhammed Yusuf tarafından Bangladeş'te uygulanmaya başlamıştır. 1979 yılına kadar Bangladeş Merkez Bankası ve diğler ticari bankaların sponsorluğunda proje geliştirilmiş ve 1983'te Grameen Bank adı altında yoksullara kredi veren mikro kredi bankası kurulmuştur. Mikro Kredi Son on yılda Güneydoğı Asya'da özellikle Tayland'da tarım kooperatiflerine, Latin Amerika 'da özellikle Bolivya 'da çok yoksul girişimlere, Afrika'da Gine ve Senegal'de fakir çiftçilere ve zanaatkârlara verilmiştir.

Mikro kredi; iş yapma fikri olan gelir getirici bir faaliyette bulunmak üzere teminatsız ve kefilsiz olarak küçük bir başlangıç sermayesi sağlanması imkânı olarak ifade edilmektedir. Mikro kredinin mucidi Muhammed Yunus, Mikro kredi uygulamasının ana hatlarını ise şu şekilde özetliyor:

- i. Öncelikle kredi kullanacaklar gruplar halinde bir araya getirilmektedir.
- ii. Bu gruplara ilgili mikro kredi kuruluşunun kuralları konusunda eğitim verilmektedir.
- iii. Sonrasında ilgili kuruluş tarafından teste tabi tutulmaktadır.
- iiii. Öte yandan grup üyelerinin birbiriyle iletişim halinde olmaları sağlanmakta ve her bir üye diğler üyelerin borcundan sorumlu kılınmaktadır. Bir diğler ifade ile kredi kullanmak isteyen kişiler aynı zamanda grup arkadaşının denetçisi görevini üstlenmektedir.

Türkiye’de ilk kez 2003 yılında Diyarbakır Milletvekili Aziz Akgül tarafından gündeme getirilen mikro kredi projesi Dünya Bankası’nın 500 milyon dolar kredi vermesi ve Başbakanlığın da ek olarak 130 milyon dolar bütçe ayırmasıyla hayata geçirilmeye başlanmıştır. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Diyarbakır Valiliği ve Gramken Trust İşbirliğiyle Diyarbakır’da 11 Haziran 2003 tarihinde uygulanmaya başlanmış ve 18 Temmuz 2003 tarihinde ilk mikro kredi çekleri verilmiştir. Söz konusu krediler 500 milyon tutarında ve 1 yıllık olup haftalık geri ödemelerle verilmiştir. Özetle mikro kredi, doğrudan bir gelir desteği özelliği taşımaktan ziyade bir çeşit iş geliştirme kredisi olarak ifade edilebilir.

3.9. Temel Gelir Önerisi

Modern gelir desteği önerisi olarak kabul edilmektedir. Bir toplumda yaşamını sürdüren bütün bireylere, çalışma yaşamından bağımsız olarak, sadece toplumun bir ferdi oldukları için, hiçbir koşula bağlı olmaksızın sağlanan düzenli bir nakit geliri ifade etmektedir (Buğra ve Keyder ,2007,8). Bu yaklaşımda sivil, siyasi ve sosyal hakların tamamını içeren bir vatandaşlık statüsüne atıfta bulunularak asgari bir gelire sahip olmak temel bir vatandaşlık hakkı olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede temel gelir kavramı, “vatandaşlık geliri” şeklinde de ifade edilmektedir. (Metin, 2012,125). Temel gelir, özellikle küreselleşmenin etkisiyle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yanı sıra tüm dünya ülkelerinin başlıca sorunu haline gelen yoksullukla mücadele kapsamında ele alınan ve sosyal yardımlar çerçevesinde değerlendirilen bir kavramdır. Temel gelir uygulamalarını diğer gelir desteği önerilerinden farklı kılan temel özellikleri aşağıdaki biçimde özetlenebilir;

•Temel gelir ekonomik ve sosyal bir hak olarak kabul edilmektedir (Standing,2007,20).

- Temel bir Güvence olarak tanımlanmaktadır
- Temel gelir bir nakit transferidir.
- Bireysel ve eşit bir gelir transferidir. Kişiler bu geliri nasıl kullanacaklarına kendileri karar vermektedir. Hane halkına değil bireylere ödenmektedir.

•Kişilere başvuru yaptıklarında, ihtiyaçları durumuna bakılarak ödenen sosyal yardımlardan farklı olarak haftalık, aylık veya yıllık olarak düzenli bir şekilde ödenmesi öngörülen sürekli bir yardımdır.

- Herhangi bir şarta bağlı değildir
- Evrensel bir özellik taşır herkese ödenir.

Temel Gelir; vurgulanan temel özelliklerine bağlı olarak piyasa ekonomilerinde insan onurunun maddi boyutu olarak nitelendirilmektedir. Çünkü asgari geliri garanti edilmiş bir bireyin piyasa karşısında özgür ve güvence altında olacağı belirtilmektedir. Bu anlamda temel gelir negatif ve pozitif özgürlüklerin birlikte sağlayan bir araç niteliği taşımaktadır. Bilindiği gibi negatif özgürlük; sermaye, devlet vb. kurumsal ve ekonomik ilişkiler yoluyla bireylerin üzerindeki denetim ve kontrol düzeyinin azalması olarak tanımlanmaktadır. Pozitif özgürlük ise bireyin kendi öz denetimini sağlaması, bir toplumdaki var oluş koşullarını özgürce belirleyebilmesi (örneğin; çalışma alanını vb.), özerklik duygusu için bir güvence olarak tanımlanmaktadır. (Standing,2007,19).

Özetle Temel gelir çağdaş ve kapitalist gelişme dinamiklerinin yarattığı risklere karşı bireyin var oluş koşullarını garanti altına almayı hedefleyen bir sosyal koruma aracı ve gelir desteği önerisi olarak son derece önemli bir tartışma ve uygulama alanı oluşturmaktadır

SONUÇ

Kapitalist gelişme dinamiklerine paralel olarak yaşanan ekonomik krizler gelir dağılımı sorunlarını ve yoksulluk oranlarındaki artışı gerek az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından gerekse gelişmiş ülkeler açısından çözümü öncelik taşıyan başlıca sorunlar haline getirmektedir. Bu anlamda Refah devleti uygulamalarına duyulan ihtiyaç her geçen gün şiddetli biçimde artmaktadır. Bu çerçevede gelir desteği programları ekonomik ve sosyal gerilimleri azaltmak için kullanılabilir en önemli sosyal politika araçları arasında yer almaktadır. Son çeyrek yüzyılda neoliberal yaklaşımların etkisiyle gündemden düşmüş olan gelir desteği programlarına olan ihtiyacı 2008 ekonomik krizi yeniden ortaya koymuştur.

Sonuç olarak bu çalışma gelir desteği programlarının önemini hatırlatma çabasının bir ürünüdür.

KAYNAKÇA

- AKKAYA, Y., 2006, Sosyal Güvenlik ve Tarihi üzerine “Aykırı” Notlar, *İktisat Dergisi* Ekim, İ.Ü. İktisat Fakültesi Mezunları Derneği yayını.
- ARIN, T., 1993, Refah Devleti: Bir Analiz Çerçevesi, *Türkiye’de Bütçe Harcamaları, IX. Türkiye Maliye Sempozyumu*, T.C. Çukurova Üniversitesi, İ.İ.B.F Maliye Bölümü, 6-8 Mayıs, Atakent-Silifke.
- ARIN, T., 1997, Anayasal İktisat ve Refah Devleti: TİSK ve TÜSİAD’ın Asgari Devlet Raporlarının Eleştirisi, *Ekonomide Durum*, Bahar/Yaz, Türk-İş Yayınları,41-106.
- ARIN, T. 2004, Refah Devleti Sosyal Güvenliğin Yoksulluğu, N.Balkan ve S. Savran (der.), *Neo-Liberalizmin Tahribatı: 2000’li Yıllarda Türkiye 2* , İstanbul ,Metis Yayınları ,69-93.
- AYRES, C. E., 1952, *The Industrial Economy*, Boston, Houghton-Mifflin,
- BOSKIN, M. J., 1967, The Negative Income Tax and The Supply of Work Effort, *National Tax Journal*, Volume.XX, No:4, December ,353-367.
- BROWNING, E K, 1973, Alternative Programs Poor Income Redistribution: The NIS and the NWT, *American Journal of Economic Review*, Vol.63, No: 1, 38-49
- BUĞRA, A ve KEYDER, Ç., 2007, *Bir Temel Hak Olarak Vatandaşlık Gelirine Doğru*, İletişim Yayınları, İstanbul, 7-16.

- CASTEL, R, 2004, *Sosyal Güvensizlik*, İletişim Yayınları, İstanbul
- DANIEL, J., 1971, Negative Income Tax Better Than Welfare? Kean J. R. and Wykstra, R A.(ed)., *Reading in Introductory Economics*, Harper and Row Publishers, New York.
- FRIEDMAN. M and ROSE., 1930, *Free To Choose*, Harcourt Brace Jovanovich. New York and London.
- FRIEDMAN, M., 1962, *Capitalism and Freedom*, Chicago University Press, Chicago
- GREEN, C., 1967, *Negative Taxes and The Poverty Problem*, The Brookings Institutions Washington D.C.
- GREEN, C. and LAMPMAN, J.R., 1971, Schemes For Transferring Income to The Poor Schreiber, Arthur F. and Gatons, Paul K. and Clemmer, Richard B (ed)., *Economics of Urban Problems, Selected Readings*, Houghton, Mifflin Company, Boston.
- HERBER, B., 1968, The Negative Income Tax, *Busines Topics*, Vol.16, No:3, Summer
- HERBER, B., 1971, *Modern Public Finance, The Study of Public Sector Economics* , Revised Edition, Irwin-Dorsey Limited, Georgetown, Ontario.
- KEAN, J. R.and WYKSTRA, R.A., 1971, *Reading in Introductory Economics*, Harper and Row Publishers, New York
- KUHLMAN, J.M., 1967, Guaranteed Minimum Income Programs Used by Governments of Selected. Countries, *Economic Problems and Policies*, Goodyear Publishing Company- Inc. Pacific Palisades, California.
- MANDEL, E., 1991, *Marksist Ekonomi Kuramına Giriş*, Ünlü yayıncılık, İstanbul.
- MERIAM.L.,1946, *Relief and Social Security*, Brookings Institution, Washington
- METİN, B., 2012, Yoksullukla Mücadelede Asgari Gelir Güvencesi: Türkiye’de Sosyal Yardım ve Hizmet Sisteminde Mevcut Durum ve Asgari Gelir Güvencesi İhtiyacı, *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 2012, Vol :2, Sayı.1, 117-151.
- RICHARD, P., 1969, *Labor Theory*, Printed in U.S.A.
- RHYS-WILLIAMS, L., 1943, *Something to Look Forward to*, Mac Donald, London
- SALLAN GÜL, S., 2004, *Sosyal Devlet Bitti Yaşasın Piyasa: Yeni Liberalizm ve Muhafazakarlık Kıskaçında Refah Devleti*, Etik Yayınları, İstanbul
- SAMUELSON P. A., 1973, *İktisat*, (çev): Demir Demirgil, Menteşe Kitapevi, İstanbul
- STANDING, G., 2007, Temel Gelir: Yoksullaşan Dünyada Yoksullukla Bir Mücadele Yöntemi, A.Buğra ve Ç.Keyder (der.), *Bir Temel Hak Olarak Vatandaşlık Gelirine Doğru*, İletişim Yayınları, İstanbul,17-36.
- STIGLER, G.,1946, The Economics of Minimum Wage Legislation, *American Economic Review*, vol, 36, June, 358-365.
- TOBIN, J., 1968, Raising The Income of The Poor, in Kermit Gordon (ed), *Agenda for The Nation*, Washinton D.C: Brooking Institution, 77-116.